

De toekomst in met de Vereniging Wadvaarders.

advies aan het bestuur en de vereniging
december 2023

Dit advies wordt uitgebracht door de werkgroep "Wadvaarders 2030" (ook wel: "commissie Haes") na uitvoerig beraad en onderzoek naar de wensen van de leden (huiskamerbijeenkomsten, najaarsbijeenkomst), en naar de (toekomstige) bedreigingen die ons motto "Vrij en verantwoord wadvaren (en droogvallen)" in de weg kunnen staan.

1 Inhoud

1	Inhoud.....	1
2	De aanleiding voor dit advies.....	2
3	Dit advies	3
4	Voorafgaand aan de missies.....	4
4.1	Visie	4
4.2	Erecode	4
4.3	Focus.....	4
4.4	Leden	4
5	Missies 2030	6
5.1	Missie 1 - Afsluitingen voor recreatievaart uitsluitend waar deze echt nodig en uitlegbaar zijn	6
5.2	Missie 2 - Behoud (en eventueel uitbreiding) van bereikbaarheid havens en aanlegplaatsen.....	7
5.3	Missie 3 - Betere regelgeving en handhaving m.b.t. snelvaren.....	7
5.4	Missie 4 - Behoud van het betonningsstelsel.....	8
5.5	Missie 5 - Extra regelgeving beperken tot uitsluitend de noodzakelijke beperkingen	8
6	Strategie en uitvoering.....	10
6.1	Netwerken en belangen behartigen.	10
6.2	Externe profilering	10
6.3	Ledenontwikkeling.....	10
6.4	Interne communicatie.....	11

2 De aanleiding voor dit advies

Enkele ervaren leden, die de vereniging al zeer geruime tijd kennen, hebben signaleerd dat de statutaire doelstelling van de vereniging (belangenbehartiging) uit beeld raakt bij de leden. Omdat de vereniging de laatste paar jaren flink is gegroeid, is dat wellicht begrijpelijk, maar gegeven de aard van onze vereniging is dit geen goede zaak. Het bestuur heeft dit onderkend en heeft op de Wadvaardersdag 2023 deze werkgroep in het leven geroepen

De belangen en het beleidsprogramma van de vereniging zijn lang niet altijd duidelijk voor leden, en mogelijk geldt dat ook voor potentiële samenwerkingspartners. Niet iedereen heeft helder voor ogen waar de vereniging Wadvaarders voor staat, wat onze belangen zijn, wat gedaan wordt om die te realiseren, en wat wel en niet bereikt wordt. Dit advies doet een voorstel aan het bestuur om daarin verbetering aan te brengen.

Een van de manieren om het functioneren van de vereniging te versterken, is het bieden van een bloeiend en boeiend verenigingsleven. Een grote vereniging kan meer impact hebben op besluitvorming. Als leden en nieuwe leden goed weten waar de vereniging Wadvaarders voor staat, dan is deze vereniging in staat om de belangen die zij behartigt krachtig (krachtiger) naar voren te brengen.

Een sterke en goed functionerende **vereniging Wadvaarders** heeft wat ons betreft de volgende kenmerken:

1. Alle leden kennen de Erecode en leven die daadwerkelijk na als ze op het Wad varen.
2. De vereniging heeft een duidelijk beleidsprogramma voor de langere termijn, ieder jaar een plan met concrete doelen, een duidelijke interne organisatie om dat te realiseren en een heldere communicatie, zowel extern als intern.
3. Het lijkt ons essentieel dat:
 - het bestuur in het beleidsprogramma de belangen en strategie voor de komende periode duidelijk benoemt. De bakens hebben hierin een plek, maar de bakens alleen volstaan niet;
 - het bestuur afgebakende taken of opdrachten geeft aan bestuursleden en gedelegeerden (werkgroep, lid) om het geformuleerde beleid en de concrete doelen te realiseren en daarover regelmatig te rapporteren;
 - het bestuur vorderingen monitort en waar nodig bijstuurt;
 - leden redelijk (op hoofdlijnen) op de hoogte (kunnen) zijn van de activiteiten en de vorderingen.
4. Naar buiten toe is de vereniging Wadvaarders een betrouwbare partner voor andere belangenorganisaties en overheden in het speelveld. Het is van belang dat de vereniging een goed beeld heeft van andere organisaties en hun belangen, naast de betrokken overheden. Het beeld dat anderen van vereniging Wadvaarders hebben, wordt mede bepaald door punt 1: alleen als Wadvaarders zich conform de Erecode gedragen kan de vereniging bepleiten dat deze Erecode een afdoende instrument is en blijft.

3 Dit advies

Het advies wordt gegeven in de vorm van een vijftal **missies** (*wat willen we bereiken*), met per missie een diagnose van de huidige situatie. Voorafgaand aan de vijf missies presenteren wij als werkgroep wel een visie op de doelstelling en de positie van de vereniging Wadvaarders. Het advies gaat ervan uit dat het bestuur per missie verantwoordelijk is voor het bepalen van de strategieën en de uitvoering om de doelen van de missies te behalen. Het bestuur kan daarbij voor de uitvoering uiteraard gebruik maken van de inzet en hulp van leden, al dan niet in werkgroepen. Na de beschrijvingen van de missies wordt in algemene zin nog uiteengezet welke elementen onderdeel moeten zijn van de strategie.

4 Voorafgaand aan de missies

4.1 Visie

Vrij en verantwoord varen brengt twee kernwaarden van de Wadvaarders, als gebruikers van het Waddengebied, bij elkaar: onbelemmerd varen en het behoud van het gebied en de natuur aldaar. De missies gaan uit van de breed gedeelde visie dat de natuur in het Waddengebied samen kan gaan met de aanwezigheid van mensen, hetgeen vastgelegd is door het Wad als Werelderfgoed: "*Het Wad is een natuurlijk werelderfgoed waar menselijke activiteit onlosmakelijk deel van uitmaakt*". Dat betekent dat de mens zich in het gebied kan bewegen mits dat niet schadelijk is voor de natuur en de natuurwaarden behouden blijven.

4.2 Erecode

De vereniging Wadvaarders bepleit dat het verantwoord omgaan met de Waddennatuur voor recreanten wordt geregeld met de Erecode, waardoor strenge wetgeving en handhaving daarop niet nodig zijn. Dat vereist dat de Erecode niet alleen bekend is bij alle Wadvaarders (onze leden), maar door hen ook nageleefd wordt. Daarnaast bevorderen wij dat de Erecode bij alle wadvarenden bekend is en wordt nageleefd. Daarmee maken we aan de buitenwereld bekend hoe wij ons als vereniging opstellen in de balans tussen natuur en recreatie.

4.3 Focus

Het is van belang dat de vereniging, meer dan nu het geval is, zich sterk(er) richt op onderwerpen die direct van belang zijn voor *Vrij en verantwoord wadvaren* en daarmee voor wadvaarders (leden en niet-leden). Zet de capaciteit van de vereniging in voor resultaat op de specifieke Wad-hoofdzaken. Grotere thema's die primair gericht zijn op het behoud van de Waddennatuur worden door andere (grotere) partijen dikwijls goed en deskundig aangepakt. Vereniging Wadvaarders maakt duidelijk dat wij die partijen van harte ondersteunen. *Een voorbeeld: de Waddenvereniging voert een rechtszaak tegen grote vervuilers rond Delfzijl. Iets dergelijks zouden wij als vereniging niet kunnen. Wij ondersteunen de Waddenvereniging; in overleg met hen kunnen we bepalen hoe we dat het beste kunnen doen.*

De bakens van de vereniging kunnen meer dan nu gedefinieerd worden als concrete belangen, met concrete resultaten die beoogd worden. Die zullen duidelijk(er) richting geven aan de activiteiten van bestuursleden en werkgroepen. Bovendien zal focus op Wad-specifieke zaken niet alleen voor leden duidelijk maken waar we voor staan en welke keuzen er gemaakt worden, en waar we ons voor inzetten, maar ook voor andere partijen.

4.4 Leden

Betrek de leden zoveel mogelijk bij de uitvoering van missies die onder verantwoordelijkheid van het bestuur ter hand worden genomen:

- Leden met een groot of specifiek netwerk kunnen zich inzetten voor het realiseren van de missies. De vijf missies betreffen onze belangenbehartiging. Dit is de primaire taak voor het bestuur. Leden kunnen daar hun bijdrages aan leveren, zoals nu – maar dan beter - in werkgroepen, delegaties en activiteiten onder leiding van bestuursleden.
- Leden die vooral willen bijdragen aan alles wat met het feitelijke varen te maken heeft dragen bij aan *Wat doen en hoe gedragen zich de Wadvaarders als zij wadvaarders zijn*. Dat kan bijvoorbeeld door keukentafelgesprekken, vaartochten en -voorlichting, ervaringsverhalen, een waddencafé.

- Leden die vooral de interne gang van zaken willen verbeteren en uitbreiden kunnen zich inzetten voor *Wat de Wadvaarders als vereniging doet en betekent voor haar leden.*

5 Missies 2030

Wat wil de Vereniging Wadvaarders bereiken in 2030:

1. Afsluitingen voor recreatievaart alleen waar deze echt nodig en uitlegbaar zijn
2. Behoud (en eventueel uitbreiding) van bereikbaarheid havens en aanlegplaatsen
3. Betere regelgeving en handhaving m.b.t. snelvaren
4. Behoud van het betonningsstelsel
5. Extra regelgeving beperken tot uitsluitend de noodzakelijke beperkingen

De nummering van de missie is geen indicatie van prioriteit, maar enkel bedoeld als referentie. Alle 5 de missies zijn van belang.

5.1 Missie 1- Afsluitingen voor recreatievaart uitsluitend waar deze echt nodig en uitlegbaar zijn

Wadvaarders zijn natuurliefhebbers met een boot, en zijn allemaal bereid om verantwoord te varen, rekening houdend met het natuurbelang. Ook om afgesloten gebieden heen, als dat nodig is. Er zijn afgesloten gebieden waar wij vanuit onze doelstelling van harte mee kunnen instemmen; er zijn afsluitingen waar dat minder of in het geheel niet het geval is.

Diagnose:

- Er zijn afgesloten gebieden.
- De afsluitingen worden niet of nauwelijks geëvalueerd en heroverwogen.
- Door sommige partijen wordt gepleit voor meer afsluitingen, zonder aantoonbare relatie met gedrag van wadvaarders.
- Uit onderzoek blijkt dat Verantwoord wadvaren niet leidt tot noemenswaardige verstoring van zeehonden.
- De vereniging Wadvaarders is niet (niet meer) direct betrokken bij de motivatie van een beslissing een gebied al dan niet af te sluiten of open te stellen.

Het is in het belang van de vereniging dat voorgestelde maatregelen/afsluitingen concreet en gericht zijn, nodig voor natuurbescherming en uitlegbaar aan de leden. Met andere woorden dat ze alleen wadvaarders raken als wadvaarders de verstoring ook veroorzaken. Afsluitingen voor vogels (zoals die nu bestaan) en voor jonge zeehonden die op een bank gevoed worden en uitrusten kunnen wij uitleggen en respecteren.

Deze diagnose leidt tot vier punten waar de vereniging Wadvaarders actief in dient te zijn:

1. Doelgerichte aanpak: Afsluitingen voor wadvaarders indien recreatievaart de veroorzaker van de verstoring is.
2. Betrokkenheid bij besluitvoorbereiding en besluitvorming over afsluitingen organiseren;
 - a. Er was (of is?) een Leidraad die zowel inhoudelijk als procedureel aangeeft op welke wijze een afsluiting tot stand komt.
 - b. Afsluiting ten behoeve van zeehonden (3 uur voor en na HW) opnieuw bespreken met belanghebbenden;
3. Actief werken aan vergaren en ontwikkelen van specifieke kennis (onderzoek) om (meer) zicht te hebben op eventuele verstoring door recreanten;
4. Juridische deskundigheid opbouwen m.b.t. de onderbouwing van een afsluiting

In voorkomende gevallen kan het nodig zijn om gebieden af te sluiten, indien de natuur nadelig zou worden belast met de aanwezigheid van recreatieschepen. De argumentatie voor de afsluitingen zou in elk geval duidelijk en gecommuniceerd moeten zijn.

Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden in:

- afsluitingen van permanente of tijdelijke aard
 - periodes, b.v. broedperiodes voor vogels
 - tijdstippen t.o.v. het tij, b.v. 3 uur na tot 3 uur voor HW
- afsluitingen voor andere 'gebruikers' van het Wad, zoals
 - visserij
 - andere bodemberoerende activiteiten

Deze hoeven niet te gelden voor de recreatievaart

5.2 Missie 2- Behoud (en eventueel uitbreiding) van bereikbaarheid havens en aanlegplaatsen.

Dit is vooral nodig voor de veiligheid van wadvaarders. Binnen afzienbare tijd dient een (beschutte) aanlegplek te kunnen worden bereikt om problemen te voorkomen als gevolg van b.v. slechtweer situaties en vermoeidheid.

Diagnose:

- Er zijn in sommige delen van de Waddenzee te weinig aanlegplekken (vluchthavens)
- Er is te weinig aanleiding vanuit beheerders (gemeenten/provincies) om hierin te faciliteren (budget)
- Per locatie verschilt het karakter van de (gewenste) bereikbaarheid

Omdat het karakter van de aanlegplekken verschilt, is ook telkens een andere benadering van de belangenbehartiging nodig. M.a.w. op verschillende locaties willen we ook verschillende doelen bereiken, en moet onze invloed op een andere wijze worden waargemaakt. Als voorbeelden kunnen we op dit moment noemen:

- Schiermonnikoog, op diepte houden, vooral voor Wadvaarders van belang als vluchthaven en eilandbezoek (recreatief), actieve lobby nodig
- Noordpolderzijk, op diepte houden, vooral voor Wadvaarders van belang als vluchthaven, actieve lobby nodig
- Eemshaven, nu alleen toegankelijk voor noodsituaties, wens om ook als vluchthaven te dienen bij slecht weer, algemene aanlegfaciliteiten niet nodig, actieve lobby nodig
- Kornwerderzand, wens om aan de buitenkant van de sluis te kunnen aanleggen, lobby nodig

Impliciet is hier de keuze gemaakt om niet in te zetten op de bereikbaarheid van Ameland, aangezien daar de veerhaven en jachthaven op dezelfde locatie liggen, en de commerciële en bewoners-belangen veel groter zijn dan de belangen voor wadvaarders. Er zijn daarmee voldoende krachten die ervoor zorgen dat Ameland bereikbaar blijft. Het is wel van belang om de ontwikkelingen in de gaten te blijven houden.

5.3 Missie 3- Beter regelgeving en handhaving m.b.t. snelvaren

Ten behoeve van natuurbehoud en veiligheid op het water zou snelvaren zowel beperkt, als beter gehandhaafd moeten worden. Ook ten behoeve van de rust, voor de natuur en voor recreanten is het van belang.

Diagnose:

- er bestaan reeds strikte, beperkende regels voor snelvaren
- deze worden door professionals maar ook door recreanten overtreden
- de pakkans voor overtreders is klein

We willen bereiken dat het snelvaren aan banden wordt gelegd, tenzij het noodzakelijk is. In het geval van noodsituaties (hulpdiensten) moet natuurlijk een uitzondering gemaakt worden. Voor degenen die snel willen varen om een commercieel doel te ondersteunen zou een vergunningstelsel moeten worden ingevoerd.

Daarnaast is het ook nodig dat er goed (beter) gehandhaafd wordt.

5.4 Missie 4- Behoud van het betonningsstelsel

Niet elke wadvaarder is even vertrouwd met het varen buiten de betonning. Voor die groep zijn in de praktijk alleen de betonde routes te gebruiken. Die dienen er dan ook in voldoende mate te zijn en te blijven, om veilige bewegingen naar bestemmingen mogelijk te maken. Bovendien gaat er een zonerende werking uit van betonning, de 'drukte' zal zich concentreren op betonde geulen.

Diagnose:

- tonnen worden gelicht alleen uit kostenoverwegingen
- de belangen van recreatieve gebruiker van de Waddenzee worden niet meegewogen
- Wadvaarders hebben geen invloed (meer) op de besluitvorming

We moeten (weer) invloed krijgen op de besluitvorming voor het lichten en eventueel terugplaatsen van gelichte betonning. We willen structurele aanwezigheid in de overleggen, met een stemrecht voor Wadvaarders.

Zonering, zoals toegepast in veel natuurgebieden, werkt regulerend in het belang van de natuur, met behoud van de aanwezigheid van mensen.

5.5 Missie 5- Extra regelgeving beperken tot uitsluitend de noodzakelijke beperkingen

Nieuwe landelijke regelgeving is op komst voor b.v. lozingen en (scheeps-)registraties. Het ligt echter niet voor de hand dat, b.v. met betrekking tot lozingen, de argumentatie voor Fries binnenwater hetzelfde is als voor zout, stromend buitenwater, zoals in de Waddenzee. Het kan zelfs zo zijn dat het wenselijk is om lozingen toe te staan in het Waddengebied.

Diagnose:

- nieuwe regelgeving m.b.t. lozingen is op komst
- daarbij wordt geen onderscheid gemaakt tussen stilstaand zoet binnenwater, en stromend zout water
- de invloed van lozingen is afhankelijk van
 - het gebied (zoet/zout, stilstaand/stromend, haven, strand/open water)
 - het type lozing (toiletlozingen, micro-plastics of industriële chemicaliën)
- de eisen voor de recreatievaart zijn veel strenger dan voor de beroepsvaart, de nadelige invloed voor beide typen gebruikers is niet in kaart gebracht

We willen dat bij de vorming van nieuwe regels, zoals een lozingsverbod, gekeken wordt of dat voor de Waddenzee op dezelfde manier van toepassing is, en dat de regelgeving hier rekening mee houdt en onderscheid maakt.

Verder willen we ondersteunende onderzoeksresultaten verzamelen, waaruit ook zou kunnen blijken dat het lozen van toiletten op stromend water zelfs goed is voor de natuur (mest voor flora, en indirect daarmee ook voor de fauna)

Ten behoeve van het behoud aan focus beperken we ons in deze missie tot nieuwe regelgeving waarvan het effect op de Waddenzee niet of nauwelijks van toepassing is. Op dit moment (2023) hebben we het dan alleen over lozingen.

Op andere onderwerpen, die niet specifiek zijn voor het Waddengebied, zoals anti-fouling, registratie, elektrificatie, vaarbewijs, etc. scharen wij en onze leden ons achter de belangen van andere vertegenwoordiger van de watersport, maar we voeren daarbij geen actief beleid en standpunten.

6 Strategie en uitvoering

De wijze waarop de missies volbracht worden, moet door het bestuur bepaald en vormgegeven worden. Toch heeft de werkgroep ook besproken aan welke strategieën je zou kunnen denken bij het bereiken van de missiedoelen. De hierbij ontwikkelde gedachten willen we graag delen, zodat het bestuur daar eventueel zijn voordeel mee kan doen.

6.1 Netwerken en belangen behartigen.

We zijn als Wadvaarders geen natuurorganisatie, zoals b.v. de Waddenvereniging. Daarnaast zijn we genoodzaakt zijn om, met onze beperkte ledenaantallen en capaciteit, focus aan te brengen in onze activiteiten. Daarom kiezen we ervoor om geen actieve rol te spelen op het gebied van natuurbehoud. Echter zijn we als Wadvaarders uiteraard wel grote voorstanders van natuurbehoud. We genieten van de natuur en willen dat die natuur behouden blijft, zo niet verbetert. Het is verstandig om dat als onderdeel van onze strategie dan ook actief uit te dragen. Dat kan door frequent contact te houden met natuurbehoudsorganisaties, en onze steun te betuigen met hun doelstellingen. Daarmee wordt het draagvlak verbreed voor het behoud van de natuur, maar als reactie daarop ook het draagvlak voor onze visie, namelijk dat de wijze waarop wij als Wadvaarders aanwezig zijn op het Wad, niet schadelijk is voor de natuur. Het is daarom van belang om deze contacten zorgvuldig te onderhouden zodat we ook een bredere ondersteuning krijgen voor onze belangen en missies.

Op vrijwillige basis zouden Wadvaarders een bijdrage kunnen leveren aan natuurbehoud door waarnemingen te delen met organisaties die daar nuttig gebruik van kunnen maken. Zo zijn we als frequentie bezoekers de 'oren en ogen' van het Wad.

6.2 Externe profilering

We laten graag zien dat we een betrouwbare partner zijn, met stabiele standpunten. Meer externe bekendheid van onze standpunten en missies draagt bij aan de belangenbehartiging. Er zijn tal van onderwerpen die we extern kunnen uitdragen. Hierbij kun je naast de beschreven missies denken aan b.v.:

- het bestaan van de Erecode
- dat leden zich hieraan houden, en dat iedereen dat zou moeten doen
- dat Wadvaarders ook voor natuurbehoud zijn
- dat lozingen door recreatieve wadvaarders niet schadelijk zijn voor de natuur in de Waddenzee (zout stromend water)
- dat industriële lozingen vele malen groter zijn
- dat we voor afsluitingen zijn als deze uitgelegd kunnen worden
 - t.b.v. vogel in het broedseizoen
 - t.b.v. zeehonden tijdens baringsperiodes

6.3 Ledenontwikkeling

Uiteraard is het makkelijker om belangen te behartigen met een groter ledenaantal. Niet alle leden zullen een actieve rol spelen in de belangenbehartiging van de Wadvaarders, maar ze zullen de belangen wel ondersteunen. De leden hebben tijdens de klankbordbijeenkomsten duidelijk aangegeven meer verenigingsleven te willen ervaren. Vooral het ontmoeten van mede-Wadvaarders en het onderling uitwisselen van kennis wordt genoemd. Ook verwachten de leden dat bij de vereniging veel kennis te halen valt voor zowel beginnende als gevorderde Wadvaarders met betrekking tot allerlei relevante aspecten bij het varen op

het Wad, zoals navigatie, planning, techniek, ondieptes, stromingen, routeinformatie, veranderlijke bodem etc. etc. Bij het bieden van deze informatie voegt de vereniging Wadvaarders altijd informatie toe over de Erecode en de achtergronden daarvan; maar vooral: het belang dat wij als Wadvaarders-leden ons daadwerkelijk aan die Erecode houden en dat uitdragen. Door de leden hierin te faciliteren doen we actief aan ledenbehoud en de werving van nieuwe leden. Ook het aantrekken van jonge leden, en zelfs jeugd wordt hierbij specifiek genoemd.

Indirect heeft e.e.a. een positief effect op de belangenbehartiging in de eerste vijf missies. Met meer leden, hebben we niet alleen meer draagvlak, maar mogelijk ook een betere bezetting in de diverse commissies. We hebben meer kans mensen 'aan boord' te hebben met relevante expertises die ingezet kunnen worden. Bovendien vergroten we met ledenactiviteiten de betrokkenheid van de leden bij de vereniging, en daarmee ook de kans dat leden een actieve rol willen spelen in bijvoorbeeld een commissie/werkgroep.

In de uitvoering zou het nodige georganiseerd kunnen worden. Je zou daarbij kunnen denken aan:

- ledenbijeenkomsten met kennismaking, ervaringen delen, interessante lezingen en workshops
- activiteiten, zoals gezamenlijk droogvallen
- cursussen/webinars/discussiegroepen over relevante onderwerpen
- activiteiten, gericht op jeugd, ouders en/of gezamenlijk
- structurering van aanwezige kennis op de website
- forumdiscussies
- faciliteren van met elkaar 'meevaren'

Aangezien deze aspecten niet tot de primaire hoofdtaken van het bestuur horen, adviseert de commissie om de uitvoering aan leden in werkgroepen over te laten. Er zou wel een bestuurslid aangewezen moeten worden die e.e.a. initieert (zorgt dat er werkgroepen ontstaan), en faciliteert, bijhoudt wat er gebeurt en voor de verbinding met het bestuur zorgt. Zo kan het bestuur de juiste budgetten neerleggen bij de verschillende activiteiten, en waar nodig ook inhoudelijk zorgen dat e.e.a. opgelijnd blijft.

6.4 Interne communicatie

Het is in de inleidende paragrafen al genoemd, maar het intern communiceren van de strategieën op de verschillende missies en de behaalde resultaten van de strategie is van groot belang voor de betrokkenheid van de leden, en de interne bekendheid van het beleid van de vereniging. De interne communicatie is daarmee op zichzelf ook onderdeel van de strategie.

De werkgroep "Wadvaren 2030", ook wel de "commissie Haes" genoemd, bestaat uit de volgende leden:

- Bertien Broekhans
- Robbert van der Eijk
- Maarten Snel
- Ruud Morsink
- Sander Santman
- Lex van Gijssel